

Csernye és Csősztelek. (Nemacska Crnja és Csesztereg). Német Csernye egy telek után 17 holdat kapott, tehát ötten többet, mint itt; Csősztelek pedig 21-et. Csípösen jegyezte meg egy német ember, mikor kérdezősködtem, hogy ez azért volt, mert az uradalomnak még ezután is kellett a béres, a magyar faj pedig szapora.

Községiünket uradalmi szántók vették körül és így a nép nem vásárolhatott földet, ha akadt olykor kis megtakarított pénze. 1911-ben — ahogy beszélik — az egyik uraság elkártyázta itteni birtokát. A Temesvári Földbérleti és Parcellázó Bank r. t. azt hosszú lejáratú kölcsönrel eladta. A nép kevés pénzzel belevágott és kamat kamatra jött. Aki a háborúig kitartotta és maradt valaki otthon, a korona elértéktelenedése folytán, könnyen kifizethette adósságát.

1912-ben a falu végén egy új település keletkezett. A kincstár hatvan házat építtetett, amit részletekben kellett kifizetni. A háború után a község kis legelőjéből osztottak házhelyeket.

Ami a művelődést illeti — nem dicsekedhetünk. A háború előtt volt egy gazdakör kis könyvtárral és olcsóbb italméréssel. Volt egy önkéntes tűzoltó egyesület, ez ma is megvan és többször rendez műkedvelő előadásokat. 1927-ben megalakult a földmunkás szervezet, de nem sokáig működött. 1936-ban ujjaalakult, volt kétszáznál több tagja. Ma egész ténykedését a paritásos bizottság kinevezése képezi, munka szezon idején. Két éve főnnáll a mezőgazdák egyesülete és az idén tartott néhány fölolvast. Van még egy ifjúsági sport egyesület, amely elég szép munkát végez.

Ma a község lakóainak száma háromezer lélek, javarésze földnélküli. Csupán egy gazdának van 100 holdja, nyolcnak 50, tizenkettőnek 30. Nagyobb számban vannak a 20 holdasok, de a földdel bírók legtöbbször 5—6 holdas birtoka van. Ezeknek kis része a közeli új telepésektől bérel pár hold földet. A nincstelenek nagyobb része, különösen a fiatalabbak — úgy férfiak, mint nők — a közeli német községekbe mennek szolgálni.

Rózsa Márta

*(a legnagyobb segítségemre voltak:
idősebb Szabó Antal és Szabó Pál)*

Beszélgetés

Igen, asztalos inas vagyok már két éve, feleli az iskolából jövő inascsoporthoz egyik zömök, barnaképű tagja. Na, és jó helyed van? Ez a kérdés, mintha zavarba hozta volna, az okos kinézésű legénykét s tanácstalanul néz társaira, majd rám. Na, biztatom, hát nem tudod, vagy talán úgy vagy te is mint az a két kanászgyerek, akik azon tanakodtak: hogyan élnének, ha királyok lennének?

A kör összébb szorul körülöttem, úgy látszik jó húrt tapogatók. A szurtos ruhába bújtatott pajkos csoport elcsendesedik. A szemükből kíváncsiság csillog felém. Az agyamon gondolat suhan át. — Hát ez az a vásott, a minden rosszra képes inasbanda.

akinél egy egyszerű mese körvonala kiváltja a gyermeklélek igazi sajátságát, a naivitást?

No és mit kívántak — mondja már el — unszoltak többen is a körből?

Hát az úgy volt: két kanász gyerek fogadott, hogy melyik tudna jobban élni, ha király lenne. Az egyik azt mondta, ha én király lennék, minden este friss szalmát terítenék magam alá, a vöröshajmának csak a szívét enném és soha sem enném meg az avas szalonnát. Hát te mit tennél — kérdi a társát? Én-e? — Majd hosszabb hallgatás után megszólal. — Hát mit is kívánhatok, amikor te mind kiszedted a javát és nekem nem hagytál semmit. — Talán te is úgy vagy — fordulok az én asztalosinasomhoz — annyira megszoktad már ezt az életet, hogy nem is tudsz jobbat elképzelni?

Tudja az ördög — pattan ki belőle a szó, micijét a feje búbjára tólva — ha nem kellene vásárokra járni, nem volna semmi panaszom. De mikor megjön a vásárok ideje, csináljuk a teknőket minden nap reggel hattól este tízig, tizenegyig, szombaton éjjel meg vásárra megyünk.

Na és rossz vásárokra járni?

Hogy rossz-e? Próbálná csak meg, majd meglátná. Ha fenekeetlen sárban, majdnem forgácson élő asztalos lóval, éjjel kellene mennie, nem tudná, hogy sírjon-e vagy káromkodjon. Egyszer Martonosra mentem a köves úton, de a vásárt elhalasztották a keresztyűi vásár miatt. A faluban azt mondták, nincs az messze, legfeljebb egy jó óra járás túl a Tiszán. Neki is vágtam, de ahogy átmentem a töltésen, a Tisza mentén kegyetlen rossz útra jutottam. Az eső esett, a ló minden tizenöt-húsz lépésre megállt. Cipőmet levetettem és mezétláb, a térdig érő, hideg sárban tóltam a kocsit. Így kínlódtam át, vagy fél kilométert; közben besötétedett. A sötétben egy gödörben megrekedtem. Visszafordulni nem bírtam, a kocsit nem hagyhattam ott. Mit tehettem mást, mint, hogy összekuporodtam a kocsis ülésén és a szitáló esőben ott virasztottam reggelig. Mire át vergődtem a Tiszán és a faluba értem, tíz óra lehetett. Természetesen nem adtam el egy teknőt sem. Mikor hazaértem, a mesterem megpofozott, mert hogy tönkre tettem a portékát, a lovat agyonkínóztam, meg más mindenfélét előszedett. Persze nem szorulok, ha párszáz dinár tiszta pénzt hozok. Sőt, akkor meg is dicsért volna, hogy milyen ügyes vagyok.

Egyszer meg Szentára mentem éjjel és kétszer is fölfordultam. A teknőket szétrakni, a sárban a kocsit magamnak talpra állítani és újra felpakolni jó két órát vesz igénybe. A második esetben már hamarabb végeztem. Az utánam jövő suszterok, kofák, pokrócosok és más vásárra járó népek kocsijai, mivel nem kerülhettek ki, össze torlódtak. Rövid ideig a kocsikról kiabáltak — senkinek sincs innyére taposni a térdig érő őszi sarat — de azután csak kibugóztak pokrócaikból, mert látták, hogy így bizony nem jutnak el a vásárra. Mielőtt a segítséghez hozzá látnak volna, egy suszter mester a többiek megelégedésére két hatalmas pofont adott a sártaposás és idővesztés fejében. A vásárt, még

néhány elakadás után úgy délkörül értem el. A mesteremtől — aki vonaton utazott oda — megkaptam a magamét, mert már szélcedezett a nép és alig adtam el valamit. Visszafelé, büntetésből a kocsii mellett köllött gyalogolnom és vigyáznom, hogy föl ne boruljon.

No és amikor Moravicára mentem, az se kiskutya. Akkor meg a kerékszőg tört el és a két első kerék kiszaladt a kocsii alól. A teknők rám borultak és ha valamelyiknek az éle a fejemet éri, most aligha mesélnék itt magának.

A piacra járás se jó dolog. Nyáron még csak hagyján, de télen rossz gúnyában, lyukas cipőben félnapokat álldogálni a piacon, nem tréfa dolog. Egyszer mesterem eladta a lovat az egyik piacon és a kocsit a teknőkkel együtt nekem kellett haza húznom. Soha még úgy nem éreztem magam, mint akkor. A szívem, azt hittem, kijön a torkomon, a lábaim reszkettek, a házak és az emberek mintha táncoltak volna a szemem előtt. Amikor már nem bírtam tovább, elmentem szólni a gazdának. Nem találtam otthon. Egy órai keresés után megeltem az egyik kocsmában. Javában itták az áldomást. Amikor elmondtam, hogy nem bírom tovább, rám förmedt: „Nem szégyenled magad? Én amikor inas voltam . . .” És mesélt egy csomó hőstettet az ő inas életéből. A többiek helyeselték, hogy bizony úgy volt az régen. az ő idejükben és zavartak is kifelé, hogy húzzam tovább. Szerencsére a kocsmárosné a pártomat fogta és belátták ők is, hogy mégis csak nem vagyok olyan erős mint egy ló.

Na és ki ruház, kérdelem tőle. Látom nagyon rongyos vagy.

Az anyám, de ő meg beteg és a nagymamámnál él. Én magam veszek néha valamit az ócska piacon a borraivalókból, néha meg kapok, a gazdántól vagy valaki mástól használt ruhákat.

Hol alszol, van-e legalább rendes lakásod?

Takaróm az van elég. Van két lópokrócom és ha az se elég, a bútorpakolásához használt rongyokat is magamra szedem. Hanem ágyam az nincs, a forgácsban alszom. Nem volna az rossz. De tudja az asztalos műhelyben sok a bolha, engem meg szörnyen szeretnek. Olyan is az ingem, meg a gatyám, mint mikor a pikter a falat összespricceli.

A gazdája házához érve elváltunk. Ahogy bemegy a kiskapun, utána nézek. — Sokat szenvedsz kis embertársam, mint ahogy szenvedtek elődeid és szenvedni fognak az utánad jövők is, amíg a mások munkaerejéből kipréselt pénzszerzés lesz a társadalom rugója.

Sánta Péter

Sokkal többet érne és a vita értékét emelné, ha a nyilvánosság előtt lefolyó szóharcból olyan fogalmakat, mint emberség, civilizáció, nemzetközi bizalom kikapcsolnánk. Az ilyen kifejezések nálunk egyáltalán nem keltenek bizalmat. (Dr. Göbbels 1939. március 21)